

SUMAR

Spania și complicatul ei mozaic de pe patru-șase continente	7
Portugalia sau o poveste despre cum o țară mică poate deveni un imperiu la scară globală	42
Hexagonul fără limite: Franța ca putere colonială.....	73
Când o colonie, proprietate privată a regelui, este de 76 de ori mai mare decât metropola – Belgia.....	101
Țările de Jos se extind în Indiile de Est și Indiile de Vest: Imperiul Neerlandez	117
Italia și zadarnica tentație a Abisiniei.....	159
Danemarca de dincoace de Groenlanda.....	167
Svalbard, la 600 de kilometri de coastele Norvegiei.....	171
Saint Barthélemy, vândută regelui Suediei	175
Uniunea Polono-Lituaniană, imposibilul <i>commonwealth</i>	177
<i>Epilog</i> : ...și Regatul Român a avut o colonie!	180
Puzzle bibliografic	181

Spania și complicatul ei mozaic de pe patru-șase continente

A fost o vreme când Spania, revenindu-și de sub dominația maură și câștigându-și influența treptat, a acumulat bogății imense și a reușit să conducă lumea, extinzându-se pe patru dimensiuni continentale – Europa, America, Africa și Asia (sau șase, dacă se iau în considerare separat America de Nord, America Centrală și America de Sud).

Chiar dacă, într-un fel – și încă unul destul de relativ! –, un corăbier genovez (Cristofor Columb) a fost cel care a făcut primul pas în Lumea Nouă, Spania Habsburgică a fost cea sub flamurile căreia a fost constituit primul mare imperiu global „modern“, în componența acestuia intrând, în perioada secolelor al XVI-lea și al XVII-lea, teritorii întinse și destul de eterogene (etnic, cultural și economic), precum Filipine și Mexic, Argentina și Milano, Chile și Sardinia, Olanda (Țările de Jos spaniole) și Venezuela. (Iar asta se petrecea în condițiile în care abia se rezolvaseră problemele interne iberice, eliberarea de sub dominația maurilor, sau *Reconquista*, desăvârșindu-se în 1492, odată cu eliberarea Granadei, ultimul bastion colonial musulman.) După descoperirea Americilor, Spania a pus bazele unor colonii în Cuba, Jamaica, Puerto Rico, Nicaragua, Columbia, Florida, Panama etc. După Războaiele Italiene (1494–1559), Franța a fost obligată să recunoască suveranitatea spaniolă asupra Siciliei și Napolului. Spania, din ce în ce mai puternică, a încercat să își ia o revanșă istorică invadând Nordul Africii, controlat de musulmani. Astfel, teritorii din Algeria, Maroc, Tunisia și Libia de astăzi au fost încorporate Imperiului.

Dar, dincolo de marea incongruență a sistemului imperial spaniol, el a funcționat surprinzător de bine o perioadă semnificativă, fluxul impresionant de aur, argint și mirodenii curgând neîntrerupt și abundent spre Madrid, fosta așezare islamică Magerit, care trecuse sub control

creștin în 1085, devenind capitala imperială în 1561, când Filip al II-lea și-a mutat acolo curtea regală.

Pe la mijlocul secolului al XVI-lea, Armada spaniolă a pierdut Războiul de Independență al Olandei, dar și câteva războaie cu Franța. Deși, în acest context, nu a scăpat din mână nicio colonie importantă de peste mări, revoltele deveneau tot mai costisitoare pentru armată și economie, în fapt, problemele interne fiind cele care au scos, încet-încet, Spania din topul puterilor mondiale. Însă dincolo de acest declin, măreția imperiului nu poate fi contestată și ea presupune o istorie aparte, de o complexitate unică, având parte de perioade de mare splendoare, care, la un moment dat, au făcut nu doar metaforic din palatul regal (Palacio Real) cel mai somptuos și impozant astfel de edificiu din Europa, cu o suprafață desfășurată de 135 000 metri pătrați și 3 418 încăperi, iar din Prado unul dintre cele mai mari muzee de artă din lume, cu 8 600 de tablouri și numeroase alte artefacte splendide. Iar la apogeul său, în jurul anilor 1790–1810, Imperiul Spaniol devenise unul dintre cele mai mari din istorie, acoperind peste 13 milioane de km pătrați, adică în jur de 13% din masa terestră a Pământului, cu vaste teritorii în cele trei Americi (de Nord, Centrală și de Sud), Asia și Europa, în vreme ce populația se ridica la aproximativ 68 de milioane de oameni (12% din populația lumii). Practic, cel puțin un secol, Spania lui Carol I / Carol Quintul (cel care a lăsat faimosul citat „Vorbesc în spaniolă cu Dumnezeu, în italiană cu femeile, în franceză cu bărbații și în germană cu câinele meu”; 1506–1556) și a lui Filip al II-lea (1556–1598) a controlat cel mai mare imperiu al lumii.

Nu este vorba doar de simple statistici. Cifrele sunt enorme și copleșesc istoria mai multor secole, dar și mai mare poate fi considerată influența de peste timp a imperiului, la nivel socio-cultural și politic. Este suficient doar să se constate că, astăzi, spaniola este o limbă importantă la nivel global, cu aproape 600 de milioane de vorbitori în total (pentru peste 500 de milioane fiind, de fapt, limba nativă), ceea ce o face a doua cea mai vorbită limbă maternă din lume, după mandarină, și o limbă

cheie pentru comunicarea și cultura internațională, cu o influență globală crescândă prin intermediul mass-mediei, muzicii și conținutului digital. Este limba oficială a 20 de țări și o limbă oficială a ONU, cu o creștere semnificativă proiectată, în special în Statele Unite ale Americii, unde, de pildă, al doilea om din vârful piramidei puterii, secretarul de stat Marco Rubio, este un cubano-american de a doua generație, mândru de moștenirea sa hispanică.

Cea mai impresionantă expansiune a Spaniei a fost cea de pe continentul american, din Canada actuală până în Chile și Argentina (Patagonia).

Cea mai nordică așezare spaniolă verificată din America a fost Santa Cruz de Nuca (Nootka Sound), pe insula Vancouver, în Columbia Britanică de astăzi, Canada, înființată pentru scurt timp în 1789 pentru a-și revendica drepturile împotriva Marii Britanii, deși spaniolii aveau și misiuni permanente care se întindeau până în statele americane moderne, precum California, Oregon și New Mexico. În timp ce Spania revendica vaste teritorii nord-americane, cele mai îndepărtate puncte ocupate permanent se estindeau până în locuri precum Golful San Francisco și Santa Fe, Nootka Sound fiind cel mai extrem avanpost nordic înainte de stabilirea vreunei rezoluții diplomatice. Cel mai nordic avanpost militar spaniol a fost construit în 1789, dar stăpânirea lui a fost una temporară. În schimb, zona Golfului San Francisco din California a găzduit cele mai nordice așezări permanente spaniole (misiuni) din vestul Americii de Nord, înființate după Criza Nootka, soluționată rapid în favoarea Marii Britanii, care era sprijinită și de Prusia. (Asta chiar dacă o convenție, semnată pe 28 octombrie 1790, teoretic, statua că fiecare națiune era liberă să navigheze și să pescuiască în Pacific, dar și să desfășoare activități comerciale și să stabilească așezări pe terenurile încă neocupate.) Santa Fe, din New Mexico, a servit, de asemenea, ca un important centru continental pentru expedițiile spaniole și revendicările care se estindeau până în Marile Câmpii. Expansiunea nordică a Spaniei a fost determinată de rivalitatea cu Marea Britanie și Rusia, ceea ce a dus

la avanposturi precum Nootka Sound pentru a-și asigura revendicările în Pacificul de Nord-Vest. În ciuda revendicărilor asupra altor zone vaste din America de Nord (Oregon, California, Texas, Florida etc.), spaniolii s-au concentrat mai mult asupra zonelor bogate în resurse din Mexic și America de Sud (Peru), lăsând o mare parte din America de Nord considerabil mult mai slab locuită și, implicit, dezvoltată de ei.

Cel mai sudic punct al Imperiului Spaniol din America nu era o singură așezare bine determinată, ci mai degrabă teritoriul său revendicat care se întindea până la extremitatea Țării de Foc, Capul Horn (Cabo de Hornos) fiind reperul fizic sudic, marcând linia de demarcație dintre Atlantic și Pacific, deși așezarea spaniolă propriu-zisă din sudul continentului era localizată undeva în jurul Arhipelagului Chiloé (din Chile modern). Spania a revendicat însă zone vaste, inclusiv Patagonia și Conul Sudic, dar le-a colonizat destul de puțin, concentrându-se pe centre bogate în resurse, lăsând o mare parte din sudul îndepărtat grupurilor indigene până mult mai târziu. Hărțile spaniole arătau dominația la modul pur teoretic până la punctul sudic al Americii de Sud (Țara de Foc). Capul Horn, deși tehnic situat pe o insuliță, marca capătul sudic al lumii hispanice revendicate în acea regiune. Controlul real nu coincidea însă întrutotul. Nici pe departe, în realitate! Colonizarea spaniolă s-a oprit la nord de Strâmtoarea Magellan, în apropierea Arhipelagului Chiloé din Chile, lipsindu-i stimulentele majore pentru a coloniza, efectiv, Patagonia. Teritoriul revendicat era imens, dar slab populat în zonele sale cele mai sudice, bunăoară chiar și Patagonia rămânând practic independentă.

Colonizarea spaniolă a Americii, începută de Cristofor Columb în 1492, a creat un vast imperiu colonial ce a acoperit cea mai mare parte a Americii de Sud (cu excepția notabilă a Braziliei, intrată în sfera de influență a Portugaliei, dar și a unor teritorii mai mici, precum o parte din Guyana, căzută sub incidența Franței, a Surinamului – dependent de Olanda etc.). Dar imperiul acoperit și America Centrală, Mexicul și partea central-sudică a Statelor Unite de azi, această dominație durând,

efectiv, secole. Expansiunea a fost, în principal, bazată (adică finanțată) pe cucerirea bogatelor formațiuni statale ale aztecilor și incașilor, stabilirea viceregatelor (precum Noua Spanie) și exploatarea drastică a resurselor naturale, fiind încheiată abia la sfârșitul secolului al XIX-lea prin mișcările de independență conduse de un Bolivar Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar y Ponte Palacios y Blanco, 24 iulie 1783 – 17 decembrie 1830), dar nu numai.

Începutul înseamnă perioada 1492–1519, când Spania a stabilit primele așezări în Caraibe. Cristofor Columb (25 august sau – ? – 31 octombrie 1451 – 20 mai 1506) a completat patru călătorii de bază spaniole peste Oceanul Atlantic sponsorizate de monarhii catolici, deschizând calea pentru explorarea europeană și colonizarea Americilor. Expedițiile lui sunt considerate, în mod convențional, primul contact european cunoscut cu Caraibe și America Centrală și de Sud. În ceea ce privește proximitatea Americii de Nord, cercetările moderne au stabilit că Erik cel Roșu (Erik Thorvaldsson), un explorator viking norvegian, este responsabil pentru colonizarea Groenlandei în jurul anului 985 d.H. Dar nu este legat de America de Nord direct, deși fiul său, Leif Erikson, a fost primul european cunoscut (cu aproape 500 de ani înaintea lui Columb) care a ajuns în Vinland, stabilind o scurtă așezare în Newfoundland (Canada de azi).

Crescând pe coasta Liguriei, Columb a plecat pe mare de la o vârstă fragedă și a călătorit mult, la nord până în Insulele Britanice și în sud până în ceea ce este acum Ghana. S-a căsătorit cu nobila portugheză Filipa Moniz Perestrelo, care i-a născut un fiu, Diego, și a avut baza în Lisabona timp de câțiva ani. Mai târziu, a luat-o ca metresă pe castiliana Beatriz Enríquez de Arana, care i-a născut un alt fiu, Ferdinand. Auto-didact în mare măsură, Columb era cunoscător în geografie, astronomie și istorie. El a dezvoltat un plan pentru a căuta o cale maritimă vestică spre Indiile de Răsărit, sperând să profite de comerțul cu mirodenii. După Războiul din Granada și lobbyul persistent al lui Columb, regina Isabela I și regele Ferdinand al II-lea au acceptat să sponsorizeze o

călătorie spre vest. Columb a părăsit Castilia în august 1492 cu trei corăbii și a ajuns în Caraibe pe 12 octombrie. Locul său inițial de debarcare a fost o insulă din Bahamas, cunoscută de locuitorii săi nativi sub numele de Guanahani. Apoi a vizitat insulele Cuba și Hispaniola (împărțită acum între Haiti și Republica Dominicană), stabilind o primă colonie în ceea ce este acum Haiti. Columb s-a întors în Castilia la începutul anului 1493, cu o sumă de nativi capturați. Vestea călătoriei sale s-a răspândit curând în toată Europa. El a mai efectuat trei călătorii după aceea, explorând Antilele Mici în 1493, Trinidad și coasta de nord a Americii de Sud în 1498 și coasta de est a Americii Centrale în 1502.

În a doua călătorie a plecat din Cádiz pe data de 25 septembrie 1493, ajungând pe insula Guadelupa pe data de 4 noiembrie, descoperind și explorând Puerto Rico și Jamaica. S-a întors la Cádiz pe 11 iunie 1496. În a treia călătorie a plecat pe data de 30 mai 1498, din Sanlúcar de Barrameda, făcând escală în Capul Verde, de unde a plecat pe 4 iulie, și a ajuns pe 31 iulie pe insula Trinidad. A explorat coasta Venezuelei. Pe data de 27 august 1499 a sosit însă Francisco de Bobadilla, care, cu puteri încredințate de regalitate, i-a închis pe cei trei frați Columb pe o corabie pe 15 septembrie, trimițându-i apoi în lanțuri în Peninsula Iberică la mijlocul lunii octombrie, ajungând, în final, la Cádiz pe 25 noiembrie 1500.

Acuzațiile ce i-au fost aduse nu au fost deloc minore. Columb era epuizat fizic și mental, cu trupul afectat de artrită și ochii de oftalmie. În octombrie 1499, a trimis două nave în Spania, cerând Curții să desemneze un comisar regal care să-l ajute să guverneze. Dar deja acuzațiile de tiranie și incompetență aduse lui Columb în calitate de guvernator ajunseseră la Curte. Regii au trimis în Hispaniola pe administratorul regal Francisco de Bobadilla, membru al Ordinului Calatrava, care a ajuns pe insulă pe 23 august 1500. Bobadilla, care a fost guvernator până în 1502, când a decedat din cauza unei furtuni, care primise, de asemenea, însărcinarea de a investiga acuzațiile de brutalitate aduse împotriva lui Columb. La sosirea lui Bobadilla în Santo Domingo, în timp ce Columb era ocupat în afara orașului, acesta a fost întâmpinat cu plângeri împotriva

celor trei frați Columb: Cristóbal, Bartolomé și Diego. Un raport al lui Bobadilla descoperit în 2006 în Arhivele Generale din Simancas afirmă că Columb folosea frecvent tortura și mutilarea pentru a governa Hispaniola. Raportul, de 48 de pagini, conține mărturiile a 23 de persoane, inclusiv dușmani și susținători ai lui Columb, despre tratamentul aplicat de Columb și frații săi supușilor coloniali în cei șapte ani de guvernare. Conform acestui raport, o dată, Columb a pedepsit un om vinovat de furt de porumb tăindu-i urechile și nasul, pentru a-l vinde apoi ca sclav. În altă ocazie, și-a felicitat fratele Bartolomé pentru „apărarea familiei“ când acesta din urmă a ordonat ca o femeie să fie forțată să defileze goală în public și să i se taie limba pentru că sugerase că, în fapt, Columb ar fi de origine umilă. Pentru a controla nemulțumirea și revolta băștinașilor, Columb a ordonat o represiune brutală în care indigenii au fost uciși, iar apoi trupurile lor dezmembrate au fost purtate ostentativ pe străzi. „Guvernarea lui Columb s-a distins printr-o formă de tiranie“, afirmă Consuelo Varela Bueno, care a studiat și publicat mai multe documente. „Chiar și cei care îl admirau [pe Columb] au trebuit să recunoască atrocitățile care au avut loc.“ Bartolomé de Las Casas a scris că, din 1494 până în 1508, aproximativ trei milioane de indieni ar fi murit în războaie, din cauza sclaviei sau a muncii în mine, și concluziona exclamând: „Cine va crede asta dintre cei care se vor naște în veacurile viitoare? Eu însumi, care o scriu și am văzut și știu cea mai mare parte, acum mi se pare că nu a fost posibil“. Cifrele deceselor date de Las Casas au fost considerate neverosimile de către istoricii de mai târziu. Studii demografice precum cele realizate în Mexicul colonial de Sherburne F. Cook la mijlocul secolului XX au sugerat că declinul din primii ani ai cuceririi a fost într-adevăr drastic, oscilând între 80 și 90%, din cauza multor motive diferite, dar toate, în ultimă instanță, atribuite sosirii europenilor. Cauza principală și copleșitoare au reprezentat-o bolile aduse de europeni și față de care băștinașii erau vulnerabili, neavând anticorpii necesari. Diversi istorici au subliniat, de asemenea, că exagerarea și inflația cifrelor erau ceva curent în relatările din secolul al XVI-lea, iar atât detractorii, cât și susținătorii

contemporani ai lui Las Casas erau vinovați de exagerări similare. Guvernarea fraților Columb în Hispaniola nu a îndeplinit așteptările regilor catolici. Încă de la început a fost clară poziția reginei Isabela I a Castiliei întru apărarea indigenilor, supușii săi din Lumea Nouă, și a spaniolilor, supușii săi din Lumea Veche. Agresiunile asupra băștinașilor și vânzarea multora dintre ei ca sclavi constituiau acte de nesupunere față de ordinele exprese ale reginei Isabela, care și-a exprimat clar voința ca indigenii să fie tratați ca supuși ai Castiliei și, prin urmare, ca oameni liberi. Ceea ce va epuiza răbdarea Coroanei spaniole a fost în raportul lui Mosén Margarit în care erau expuse pe larg crimele lui Cristofor Columb, care a fost acuzat de a fi fost un administrator defectuos și un lider autoritar, pe lângă faptul că s-a dovedit că personal ar fi capturat 1 600 de indigeni (dintre care doar 400 au fost eliberați). Din acest motiv, Bobadilla i-a arestat pe Columb și pe frații săi și i-a îmbarcat spre Spania. Columb a refuzat să i se îndepărteze cătușele pe tot parcursul călătoriei sale spre Spania, timp în care a scris o scrisoare lungă către regii catolici. La sosirea în Spania, pe 25 noiembrie 1500, Columb și frații săi au petrecut șase săptămâni în închisoare înainte ca regele Ferdinand să ordone eliberarea lor. După scurt timp, regele și regina i-au chemat pe Columb și frații săi la Palatul Alhambra din Granada. Acolo, monarhii au ascultat suplicile fraților, le-au restituit libertatea și averile și, după multă persuasiune, au acceptat să finanțeze al patrulea voiaj al lui Columb. Cu toate acestea, Columb nu și-a mai recâștigat niciodată rolul de guvernator, care în acel moment a fost preluat de Nicolás de Ovando y Cáceres, noul guvernator al Indiilor Occidentale. Atât de rea a fost reputația de care Columb ajunsese să se „bucure“ în fața monarhiei, încât societatea spaniolă îi trata cu mare dispreț pe fiii și rudele lui Columb când se plimbau pe străzi, mai ales de către cei înrudiți cu exploratorii spanioli care și-au pierdut viața sau au căzut în dizgrație din cauza călătoriilor în America, acuzându-i pe Columb și ai lui că sunt „persoane nedrepte, dușmani cruzi și cauzatori de vărsare de sânge spaniol“: „Iată-i, frații amiralului țanțarilor, cel care a

descoperit pământurile vanității și iluziei, mormântul și ruina cavalerilor castilieni!“

În ciuda intenției amiralului Columb de a-și rezerva monopolul asupra cuceririi și colonizării teritoriilor la care ajunsese, Coroana nu avea aceleași idei. În acest fel, a blocat noi călătorii, al căror scop era să descopere teritorii necunoscute pentru europeni. Aceste călătorii au avut loc începând din 1499 și printre ele se pot remarca următoarele: Alonso de Ojeda și Juan de la Cosa în 1499, la care a participat și Américo Vespucci, al cărui nume va da, ulterior, denumirea continentului. Au ajuns până în actuala Venezuela și au adunat informații despre bogățiile enorme de acolo. Aceste vești au fost investigate de alți marinari, care, în final, au găsit zăcăminte de perle. În același an, 1499, Vicente Yáñez Pinzón a devenit primul european care a ajuns la Capul Consolación, extremitatea estică a Braziliei. S-a întors în Peninsula Iberică pe 30 septembrie 1500 cu o încărcătură dintr-un lemn foarte apreciat numit *palo brasil*. În fine, într-un nou edict semnat de regele Ferdinand, pe 5 septembrie 1501, a fost numit căpitan și guvernator de Santa María de Consolación până la gura de vărsare a fluviului Amazon, dar nu s-a mai întors în zonă.

În a patra călătorie, Columb a plecat din Sevilla pe data de 3 aprilie 1502 și a ajuns în Hispaniola pe 29 iunie. Pe 17 iulie, a debarcat în actualul Honduras și s-a întors pe 11 septembrie din Santo Domingo. 110 dintre cei 145 de membri ai expediției au supraviețuit, deși mulți dintre ei, extenuați, au renunțat să se întoarcă în Castilia și au rămas în Hispaniola. În acest ultim voiaj prin Antilele Mari, Columb a descoperit insulele numite în prezent Caimán Brac și Pequeño Caimán (deoarece Columb nu a văzut niciodată insula Gran Caimán), care au primit numele de Las Tortugas. Li s-a dat acest nume datorită numărului mare de țestoase care trăiau acolo și în împrejurimi. S-a întors în 1504 la Sanlúcar de Barrameda fără a-și îndeplini niciunul dintre obiectivele sale principale.

Multe dintre denumirile date de Columb caracteristicilor geografice, în special numele insulelor, sunt încă în uz. El a dat și numele *indios* („indieni“) popoarelor indigene pe care le-a întâlnit. Măsura în care era conștient că Americile erau un masiv de uscat cu totul separat este incertă; el nu și-a părăsit niciodată în mod clar credința că a ajuns în (sau spre) Orientul Îndepărtat. Ca guvernator colonial, Columb a fost acuzat de unii dintre contemporanii săi de brutalitate excesivă și a fost îndeplătit din funcție. Relația tensionată a lui Columb cu Coroana Castiliei și administratorii coloniali ai acesteia din America a condus la arestarea și îndeplătirea sa din Hispaniola în 1500 și, mai târziu, la litigiul prelungit cu privire la privilegiile pe care el susținea că i le datorează Spania. Expedițiile lui Columb au inaugurat o perioadă de explorare, cucerire și colonizare care a durat secole, aducând astfel Americile în sfera de influență europeană. Transferul de plante, animale, metale prețioase, cultură, populații umane, tehnologie, boli și idei dintre Lumea Veche și Lumea Nouă care a urmat primei sale călătorii este masiv și determinant pentru istorie. Aceste evenimente și efectele care persistă până în prezent sunt adesea citate ca „începutul epocii moderne“. Dar nu întotdeauna în sens pozitiv. Bolile introduse din Lumea Veche au contribuit, de pildă, la depopularea poporului indigen taíno din Hispaniola, care a fost, de asemenea, supus sclaviei și altor tratamente rele de către guvernarea lui Columb. Conștientizarea publică crescută a acestor interacțiuni, adesea cu efecte distructive, a făcut ca, în timp, Cristofor Columb să nu mai fie atât de celebrat de către cultura occidentală, care, inițial, l-a idealizat ca pe un descoperitor eroic.

Expediții ulterioare celor ale lui Columb, precum cea a lui Vasco Núñez de Balboa, au deschis drumul și mai departe spre coasta Oceanului Pacific. Apoi, între 1519 și 1521, un alt mare *conquistador*, Hernán Cortés de Monroy y Pizarro Altamirano, primul marchiz del Valle de Oaxaca (1485 – 2 decembrie 1547), a cucerit Imperiul Aztec, fondând Vicereatul Noua Spanie (cu capitala Tenochtitlán, azi, Mexico City), implementând, la propriu, controlul spaniol în America Centrală.

Anterior, el participase la cucerirea Hispaniolei și Cubei sub conducerea lui Diego Velázquez de Cuéllar. Pentru faptele lui de arme – dar și pentru că au devenit cumnați! –, i s-a acordat o moșie întinsă și sclavi amerindieni. Pe data de 19 februarie 1519, Cortés, cu o forță de 600 de oameni, mai puțin de 20 de cai și 10 tunuri de câmp, a ridicat ancora din Cuba, în ciuda faptului că Velázquez îi ordonase să nu plece. Cortés a navigat de-a lungul coastei Yucatánului și în martie 1519 a debarcat în Mexic și, cu ajutorul navelor, tunurilor și mai ales cailor care îi îngrozeau pe băștinași, a cucerit orașul Tabasco. În cadrul campaniei sale pe continentul american, Cortés s-a întâlnit cu Montezuma, unul dintre ultimii împărați azteci, care a murit în timpul revoltei aztecilor împotriva spaniolilor în capitala Tenochtitlan. Cortés a cucerit capitala aztecă și a construit Ciudad de México deasupra ruinelor. Coloniști au fost aduși din Spania, iar orașul a devenit cel mai important oraș european din Lumea Nouă. După ce a cheltuit sume importante din averea sa personală pentru a-și finanța expedițiile, Cortés a acumulat datorii importante față de creditori. Disperat, în februarie 1544, a solicitat fonduri de la trezoreria regală, dar timp de trei ani cererea sa a fost amânată. Dezamăgit, s-a retras la Sevilla, unde a și încetat din viață pe data de 2 decembrie 1547.

Noua Spanie (1519–1821), oficial *numită Virreinato de Nueva España*, a cuprins, în principal, teritoriul din „America Septentrională” sau America de Nord. Cu capitala la ceea ce azi este Mexico City (fosta Tenochtitlan, capitala aztecilor), la maxima sa extindere teritorială cuprindea cea mai mare parte a Americii de Nord din sudul Canadei: tot teritoriul Mexicului de astăzi și al Americii Centrale (fără Panama), Florida și cea mai mare parte a teritoriului Statelor Unite la vest de fluviul Mississippi. America de Nord (sau ceea ce înțelegem astăzi, în primul rând, prin Statele Unite ale Americii), deși a cunoscut din plin prezența imperială hispanică, nu a constituit însă o zonă predilectă de interes. Totuși, spaniolii au explorat și colonizat zone precum Florida (St. Augustine, 1565), New Mexico (Santa Fe, 1610), California (începând cu